خوێندنەوەیەك بۆ ڕۆمانی "پێنگە سپییەکە"ی ئەرقەند ئەدیگا … لەلایەن: عەلی ئەحمەد

ساڵانێك بوو بۆ کلیل دەگەڕایت,بەڵام دەرگا هەمیشە کراوە بوو…

"پێنگە سپییەکە" بە یەکێك لەو ڕۆمانانە دەزانم,کە فرە هەندو خاوەنی پەیامی مرۆڤایەتیە.
ئەرقەند ئەدیگای نووسەر,کە بەهۆگەز هندیە,لەچاو تەمەنی خۆی لەدەرگای زۆر بابەتو گرفتی هەنوکەییو مرۆڤووی دەدات,کە لەڕێگەیەوە دەتوانین بەبێ پاسپۆرت بەناو کوچەو گوندو شاری گەورەو جەنجاڵی (دێلهی) گوزەر بکەین.
یەك لەو هەندانە پەروەردەو کلتوری وڵاتەکەیە,کە ئاشنامان دەکات بەو وابەستە ئاینیو کۆمەڵایەتیانەی,کە هەریەك لە هاوڵاتیانی هندستان بەجۆرێك پێوەی گرێ دراون, سیستمی قوتابخانەو شێوازی مامەڵەی مامۆستاو کەرتی پەروەردە,کە کاریگەری جەوهەری لە ژیانی تاکی هندی هەیە.منالی هەژارەکان ناتوانن بگەنە ئەنجامێك, بە چەندین بیانوو کە سەرەکیترینیان خودی هەژاریە.

یەکێکی تر لەو مەسەلانەی,کە نوسەر زۆر جەختی لەسەر کردووە جیاوازی چینایەتییە,کە وەك درزێکی گەورەو ووون لەناوان خۆو جوگرافیادا دەبینرێت.
(دێلهی)پایتەخت وەك شارێکی مەدەرن بەئاشکرا لەناوان گەڕەکە هەژارنشینەکانو سەرمایەدارەکانو کونسوڵخانەو هۆتێلە پێنج ئەستێرکان لەووی خزموتگوزاریو پاکو خاوێنیو ئاستی هۆشیاری تاکەکان.جیاوازیەکی گەورەی هەیە.ماهیەتی شارو ئاستی پایتەختێتی (دێلهی) لەو دیدەدا خراوەتە بەر نەشتەری ڕەخنەیەکی جدیەوە:"هند تەنها پایتەختی یەك وڵات نیە,بەڵکو پایتەختی دوو وڵاتە (تاریکیو ڕوناکی)." نوسەر ئەم دوو چەمکە وەك لەزۆر شوێنی ڕۆمانەکە بەکاردێنێت,وەك دوو دونیای تەواو دژیەك.
یەك لەسیما دیارەکانی هندستان,کە نوسەر دەیخاتە ڕوو بوونی ئەو هەموو خوداو ڕۆچکانەیە,کە هەریەکەیان سەرچاوەگرتوون بەمرۆڤووی تایبەتی خۆیانو ئەداکردنی دروشمە جیاوازەکان.
نوسەر توانیویەتی وێنەیەکی بۆ ڕووشی مرۆڤی هندیمان پیشان بدات,لەبەپیرۆز زانینی شوێنو کاتو پەرستراوەکان.

گوزارشتکردنی هنده بەزمانکی پاراوکراوە,کە لەهەند شوێنی مانەکە خەریکە خت لەکلکاوەشانی گامشو گاکانی سەرجادەو بازاکان لابدەیت.
بنی هاوی شیاکەو جگەلەکان دن بەلوتتدا.

ئارڤەند ئەدیگا اەگەی کارەکتەری سەرەکی (بارام حەواچی) ەخنەی توند لەسیستمی سیاسی هندستان دەگرت,کە بەناوی دیموکراسیەوە گەورەترین پشلکەری دیموکراسی و مافی مرڤە,کە خی لە گەندەی و بەرتیلو قرکردنی بازاو ئابوری وات دەبینتەوە.
بارام لەرگەی نامەیەك,کە بە (جیاباو) سەرکی واتی چین دەینوست,کاتك بە سەردان دتە هندستان.بەراورد لونوان چین و هندستاندا دەکات,لەهەند لایەنەوە,داواس لە (جیاباو) دەکات,کە پچەوانەی قسەکانی سەرکی هند بەاست وەربگرت.
بارام لەشوێنکدا,کە قسە لەسەر بانگەشەی دەنگدان و دیموکراسی دەکان,دەت:"ئەگەر من واتم بنیادبایە,پش هەموو شتك بری ئاوەم دادەنا,دوای ئەوە دیموکراتی,دوایش دەچووم نامیلکەو پەیکەری (گاندی)م پشکەش بەخەك دەکرد.ئەمەش ئاماژەیەکی ووونە بەوەی کە سیاسیەکان هەمیشە مەزنی کەسایەتیە مژوویەکانی ووات وەك شەرعیەت دان بە ئااستە سیاسیەکانیان بەکاردنن.

کاراکتەری ((بارام)) ,کە لەقوتابخانە دەردەهنرتو دەخرتە بەرکاروکاسپی,ئەمە لەکاتکدایە,کە بارام قوتابیەکی زیرەکە,بەجرك مامستاکەی بە "پنگی سپی" وەسفی دەکات.
هەربیە بەدوورخستنەوەی لەقوتابخانە برینکی قو دەکاتە حیەوە.بەشوەیەك,کە دواجار دەیکاتە پیاوکوژ,ئەویش بەکوشتنی (ئاسك) خاوەن کارەکەی.بەهەمان ئااستەی کوشتنی پیرەژنە سوخرەکە لەلایەن(اسکیکڤ) لەمانی (تاوانو سزادا),بەام لەفرمکی تردا.
نوسەر ناوی سە شاعیری بەناوبانگی دونیا دنت,کە ئەوانیش:(مەولانا,ئیقبای لاهوریو میرزا غالیب)ە,کە کاریگەری دونیا بینیو حی فەلسەفەگەراییان لەسەر مرڤایەتی هەیە.

لایەنکی تری مانەکە,نیشاندانی دیوکی تری ژیانی هندیەکانە لەژر ەحمی خاوەنکارەکانیان,کە وەك کیلەیەك دەوانتە بەردەستەکانیان.بەشوەیەك نوسەر ژیانی ئەوانی شوبهاندووە بەو کەشرانەی,کەلەناو قەفەسدان لە بازارە هەژارنشینەکانی (دلهی).
بارام پاش چاوخشاندنی بەیەکك لەکتبە کنو زەردەکاندا ئەم وتەیەی بەرچاودەکەوت:"سانك بوو بەدوای کلیلدا دەگەایت,بەام

دەرگا هەمیشە کراوەبوو.” ئەمەش وەك گوزارشتکرن لە بەهەڵە هەنگاونانی مرۆڤ بۆ هێنانەدی خولیاو ئاواتەکانیو بوونی گەنجینەکە لەبەردەمماندا.یان لەتەنیشتماندا,لەکاتێکدا ئێمە بۆ گەیشتنمان دورتر دەبین.
دواجار,لەبیرمان نەچێت ئاماژە بە وەرگێڕانە جوانو پاراوەکەی (شلێر هەشید)بکەین,کە سەلیقەیەکی تایبەتی بەکاربردووە,لە گەیاندنی پەیامو بیری نوسەر بەخوێنەری کورد.